

8. Josef Čapek: *V horách*, olej 40×60,5 cm, 1935. Stredočeská galéria, Praha. Foto J. Hampl

noduchosti Čapkovho poňatia — spomienka na Muncha, na jeho obrovský obraz vychádzajúceho slnka (1910—1911),³⁰ od ktorého výrazu kozmickej harmónie sa Čapkov obraz odlišuje vyjadrením vševládosti vesmírneho a nepatrnosti ľudského. Na zázrak ľudskej jedinečnosti — ako čítame v *Kulhavom pútnikovi* — Čapek nazerá s programovo plebejským, nekompromisným imperatívom ľudskej solidarity, vyvedeným z osamotenosti človeka vo vesmíre.

Ešte na svojej predposlednej výstave v Brne roku 1934 sa javil Čapek skôr ako idylík: chýbal na nej napr. znepokojený *Mrak* z roku 1933. Pražská expozícia rozmarných pastelov s detskými motívmi z roku 1935 tento dojem ešte vystupňovala. Len citlivejšiemu oku diváka neušlo zväznenie a vyostrenie Čapkových satirických kresieb v *Lidových novinách*, časovo približne súčasné so vznikom *Mraku*. Útočil v nich

na hrôzy, ktoré nacizmus rozpútal v susednom Nemecku.³¹ Začal sa znova približovať čas Čapka dramatického a nakoniec až patetického. Bolo preto prirodzené, že sa tieto kresby roku 1934 objavili aj na Medzinárodnej výstave karikatúr a humoru v pražskom Mánesi, ktorá bola „svojho druhu svetovou mobilizáciou protifašistických kresliarov“.³²

Do týchto širších súvislostí patrí aj obraz *Dve ženy s krčahmi*, označený 1934—36 (obr. 10). Medzi Čapkovými figurálnymi obrazmi tridsiatych rokov tento olej zaujíma podobné miesto ako *Mrak* v jeho krajinomalbe: výrazové zväznenie sa na ňom prejavilo po prvý raz a veľmi markantne. Vzťah k oravskej inšpirácii je tu očividný. Súčasne je kontrastným pendantom k rozjasanej folklórnej parafráze *Spievajúce dievčatá* (obr. 11). Oslava ľudového žánru nadobudla až ponuro mýtický výraz. Monumentali-